

10.10.2011

SM063:00/2011

Jakelussa mainitut

Poliisiin kohdistuvan valvonnan oikeusperusta työryhmä**Asettaminen**

Sisäasiainministeriö on tänään asettanut poliisiin kohdistuvan sisäisen valvonnan oikeusperusta työryhmän.

Toimikausi

10.10.2011 – 1.4.2012

Tausta

Oikeuskansleri Jaakko Jonkka antoi 21.6.2010 päätöksen niin sanotussa huumepoliisien kanteluasiassa (OKV/186/1/2008, 21.6.2010)

Päätöksessä käsitellään laajasti poliisin laillisuusvalvonnallisten menettelyiden oikeellisuutta ennen huumepoliiseihin kohdistuneiden esitutkintojen käynnistymistä. Oikeuskansleri yhtyi päätöksessään sisäasiainministeriön ja Poliisihallituksen esittämiin näkemyksiin siitä, että poliisin sisäisen laillisuusvalvonnan oikeudellinen perusta ja aktiiviseen tiedonhankintaan liittyvät toimivaltuudet sekä valvonnan kohteen oikeussuoja ovat jossain määrin epäselviä.

Oikeuskanslerin päätöksessä on otettu ensinnäkin esille hallinnon sisäisen laillisuusvalvonnan oikeudelliseen perustaan liittyvät epäselvyydet. Poliisin hallinnonsisäinen valvonta ei perustu tällä hetkellä yksityiskohtaisiin lain säännöksiin, vaan pääosin viranomaisen omien ohjeiden ja määräysten menettelytapaohjeisiin. Tilanne saattaa olla näiltä osin ongelmallinen perustuslain 2 ja 80 §:n kannalta, joiden mukaan viranomaistoimivaltuuksien perusteista on säädettävä lailla.

Sisäasiainministeriön poliisiosasto oli tehnyt oikeuskanslerin päätöksestä ilmenevällä tavalla huumepoliisi-asiassa tarkastustyyppistä laillisuusvalvontaa, joka ei kuitenkaan ollut poliisin laillisuusvalvontaohjeessa tarkoitettua valvontaa. Tällaisesta valvonnasta ei ole säännöksiä lainkaan ja laillisuusvalvonnan ja esitutkinnan väliin oli jäänyt epämääräinen oikeudellinen alue.

Sääntelemättömällä alueella on kysymys joko rikosoikeudelliseen menettelyyn tai virkamiesoikeudellisiin toimiin johtavista esitoiminnoista, joiden herätteitä

voivat olla esimerkiksi sisäisen valvonnan yhteydessä tehdyt havainnot tai organisaatiosta itsestään saadut vihjetiedot. On selvää, että viranomaisen itsensä tekemän valvonnan tulee joissakin tilanteissa tapahtua sen virkamiehiltä salassa.

Esitutinnan käynnistymiskynnys on poliisin tekemäksi epäillyissä rikoksissa matala. Esitutinnan nimenomainen tehtävä on selvittää, tapahtuiko poliisin tekemäksi epäilty rikos vai ei. Koska näissä rikoksissa esitutkintakynnyksen ylittymisen arvioi syyttäjä, epäillyt poliisiväärinkäytökset tulisi siirtää mahdollisimman varhaisessa vaiheessa syyttäjätutkinnanjohtajan arvioitavaksi. Tämä on siksi, koska syyttäjä johtaa myös esitutkintaa edeltäviä toimenpiteitä, joiden tarkoitus on selvittää, onko esitutkintakynnys poliisiasianssa ylittynyt.

Poliisin tekemäksi epäillyn rikoksen ilmoittaminen syyttäjälle on ohjeistettu tällä hetkellä poliisin sisäisessä ohjeessa. Tällaisella velvollisuudella saattaa nimenomaisesti olla merkitystä edellä mainitun sääntelemättömän alueen kannalta.

Kysymys ei tällöin ole vain poliisin ilmoitusvelvollisuudesta epäillyissä virka-velvollisuuksien rikkomistilanteissa, vaan yleisemmin koko valtiohallinnon virkamiehiä koskevasta asiasta, koska valtion virkamieslaissa tai muussakaan laissa ei ole yleissäännöstä virkarikosten ilmoittamisesta. Esimerkiksi kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:n mukaan asiasta on tehtävä viipymättä rikosilmoitus, jos kunnan viranhaltijan epäillään todennäköisesti syyllistyneen virkarikokseen. Näistä syistä voi olla perusteltua, että myös valtiolla tällaisesta velvollisuudesta säädettäisiin lailla. Ilmoitusvelvollisuutta voisi olla mahdollista täsmentää poliisin hallinnossa alemmanasteisilla säännöksillä tai ohjeilla.

Tavoitteet

Selvittää kokonaisvaltaisesti poliisin kohdistuvan sisäisen valvonnan vastuu-, toimivalta- ja resurssikysymykset sekä tehdä esityksiä keinoista, joilla poliisin valvonta on tarkoituksenmukaista ja oikeudellisesti asianmukaista järjestää.

Tehtävät

Työryhmän tehtävä on muun muassa

- selvittää valvontatoimivaltaan liittyvä oikeudelliset ja muut kysymykset
- selvittää säädöstasoon liittyvät tarpeet
- kartoittaa viranomaisten yhteisoperaatioiden valvontaan liittyvät ulottuvuudet
- selvittää oikeusturvaan ja muihin perusoikeuksiin liittyvät asiat
- selvittää kansainvälisiä toimintamalleja ja käytäntöjä erityisesti muissa pohjoismaissa
- tehdä esityksiä resurssi- ja säädösmuutostarpeista

Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:

lainsäädäntöjohtaja Marko Viitanen
ministeriön oikeusyksikkö

Jäsenet ja varajäsenet (varajäsenet suluiissa):

ylitarkastaja Martti Ant-Wuorinen (ylitarkastaja Leena Juutilainen)
rajavartio-osasto

poliisiylitarkastaja Stefan Gerkman (poliisitarkastaja Heidi Kankainen)
poliisiosasto

ylitarkastaja Miika Suves (ylitarkastaja Pirjo Lahti)
valtiovarainministeriö

tulliylitarkastaja Juha Vilkkö (tulliylitarkastaja Jussi Leppälä)
tullihallitus

poliisiylitarkastaja Pertti Sihvonen (poliisiylitarkastaja Heikki Lausmaa)
poliisihallitus

oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää (oikeusasiamiehensihteeri Anu Rita)
eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

esittelijäneuvos Markus Löfman (esittelijäneuvos, osastopäällikkö Petri
Martikainen)
oikeuskanslerinvirasto

Sihteeri ja jäsen:

neuvotteleva virkamies Kimmo Kiiski
ministeriön oikeusyksikkö

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita

Kustannukset

Valmistelu tehdään virkatyönä ja jäsenet vastaavat omista kustannuksistaan.

Sisäasiainministeri

Päivi Räsänen

Kansliapäällikkö

Ritva Viljanen

Jakelu

Työryhmän jäsenet

Tiedoksi

Valtiosihteeri Marjo Anttoora
Erityisavustaja Marjo Lopenen
Erityisavustaja Niklas Andersson

Valtiovarainministeriö
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Eduskunnan oikeusasiamies
Tullihallitus
Rajavartiolaitos
Sisäasiainministeriön poliisiosasto
Poliisihallitus